

مقایسه نظرات دانشجویان سال سوم و چهارم پرستاری

از حرفه پرستاری و حرفه ایده آل در سال ۱۳۷۶

زهرا کلاتری* رادن ظهیری**

چکیده :

در یک مطالعه توصیفی ۱۰۰ نفر از دانشجویان دختر و پسر سال سوم و چهارم مقطع کارشناسی رشته پرستاری (روزانه و شبانه) در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی قزوین مورد مطالعه قرار گرفتند. روش و ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه بوده است. برای تعیین اعتبار علمی ابزار گردآوری روش روایی محتوا و تجزیه و تحلیل آماری براساس t -test و تجزیه X^2 انجام شد. براساس نتایج بدست آمده هیچیک از دانشجویان نسبت به معیارهای مربوط به حرفه پرستاری نظر مخالف نداشتند و ۸۷٪ آنان بی نظر و ۱۳٪ از آنان نظر موافق داشتند. اکثریت آنان نسبت به معیارهای حرفه ایده آل نظر موافق داشته و در کل بین نظر دانشجویان نسبت به حرفه پرستاری و حرفه ایده آل تفاوت مشاهده شد. $t = 31/5$

کلید واژه‌ها : پرستاری

Keywords : Nursing

* کارشناس ارشد پرستاری و عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری مامایی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی قزوین
** کارشناس پرستاری دانشکده پرستاری، مامایی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین

□ مقدمه :

پرستاران بزرگترین گروه کارکنان تیم بهداشتی - درمانی را تشکیل می‌دهند و نظام خاص خود را دارا هستند بنابراین کیفیت‌های مراقبت‌های بهداشتی درمانی به میزان زیادی به نحوه ارائه کار پرستاران بستگی خواهد داشت. پرستار با استفاده از دانش و مهارت‌های خاص، خدماتی به افراد سالم و بیمار در مراکز مختلف ارائه می‌دهد. پرستاری براساس معیارهایی چون داشتن پایه علمی قوی، ارائه خدمات قوی، مشخص گردیدن توانایی آن توسط گروه حرفه‌ای داشتن کتاب اخلاق، داشتن سازمان حرفه‌ای جهت تعیین استانداردها، قرار داشتن در جریان تحقیق و پژوهش و استقلال بنا گذاشته شده است. نظامی پویاست که استانداردهای آن توسط ANA در سال ۱۹۹۱ بیان شده است. در حال حاضر با توجه به علمی بودن پرستاری و درجات دانشگاهی، پژوهش و انتشارات خاص در پرستاری باید این حرفه بیشتر مورد قبول و پذیرش باشد. بطور کلی در پاسخ به نیازهای جامعه، پرستاری همواره در حال تغییر و تکامل است. سه جریان باعث تغییر در پرستاری می‌شود.

- ۱ - پیشرفت‌های تکنولوژی
- ۲ - مفهوم مراقبت پرستاری
- ۳ - اعمال پرستاری

بنابراین پرستاران با نقش‌های متفاوت در عرصه‌های متفاوت با مددجویان مواجه می‌شوند، کار آنان از دیدگاه‌های مختلف با دیگران متفاوت و از موقعیت ویژه‌ای برخوردار است. علیرغم افزایش پذیرش تعداد دانشجویان ورودی به دانشکده‌های پرستاری و تعداد پرستاران شاغل، در حال حاضر هنوز هم کمبود پرستاران در مراقبت از مددجویان چشمگیر و مشخص می‌باشد. با پیشرفت آموزش و توسعه نقش‌ها، پرستاران نیز بیشتر به طرف مراکز آموزشی و کلینیکی روی می‌آورند. از طرف دیگر به دلیل آنکه در این حرفه، نحوه خوب انجام دادن کار

یک مسئله اساسی است همه پرستاران تحت تأثیر بودجه و کمبودهای آشکار دیگر مانند کمبود مواد اصلی مثل ملحفه، شوینده‌ها، گاز و باند و ... واقعند. در صورت ادامه یافتن کمبودها افراد بی‌علاقه شده، افت روحیه پیدا می‌کنند و نمی‌توانند به سادگی مراقبت انجام دهند.

پرستار بالینی مسئولیت‌های متفاوتی بر دوش دارد که در او ایجاد تنیدگی می‌کند. و در ارتباط با تصمیم‌گیری بابت درمان، مراقبت بیماران و آگاهی در مورد اجرای این تدابیر به نحو صحیح و ... می‌باشد. این استرس در دوران دانشجویی به دلیل عدم دانش کافی و تجربه و مشکلات عدیده این دوران شدیدتر حس می‌شود و در صورتی که غیر قابل کنترل شود در از بین بردن انگیزه و علاقه دانشجویان به این حرفه و ایجاد نگرش منفی نسبت به حرفه، انصراف از تحصیل، تأثیر منفی بر روی کیفیت ارائه مراقبت‌های پرستاری و تأثیر منفی روی کارکرد حرفه‌ای در آینده و پیش آمدن عوارضی ناگوار چون غیبت، ترک خدمت، نارضایتی شغلی نقش بسزایی دارد. رابینسون (۱۹۹۱) می‌نویسد: کمبود پرستاران در ایالات متحده آمریکا جنبه عمومی به خود گرفته و تهدیدکننده است. در ایران نیز کمبود کنونی پرستاران شاغل بیشتر از کمبودی است که در سال ۶۱ - ۵۹ گزارش شده است. طبق آمار موجود در سال ۶۱ - ۵۹ نسبت پرستار به ده هزار جمعیت ۹/۲ درصد بوده و در سال ۷۰ - ۶۷ این رقم به ۷/۴ درصد کاهش یافته است (گزارش ۴۱ اجلاس منطقه مدیترانه شرقی ۱۳۷۲ ص ۲۰) منذر و لونیز (۱۹۹۱) می‌نویسد: فاصله بین نیاز شدید و کمبود پرستار وجود داشته و اگر این مشکل تداوم یابد و اجتماع، پرستاری را به عنوان یک حرفه ایده‌آل نشناسد با کاهش بیشتر داوطلب مواجه خواهد شد. بنابراین این باید عواملی را که در ابقاء فرد در این حرفه مؤثر است تقویت کرده تا بتوان راه حلی که نظر جامعه را نسبت به این حرفه وسیع‌تر می‌نماید یافته و تصور

تحصیلات ابتدایی پدر (۳۶٪) و نظر مساعد خانواده نسبت به حرفه پرستاری (۴۲٪)، دلایل انتخاب رشته پرستاری براساس جدول ذیل، اولین دلیل امکان خدمت (۳۵٪) و آخرین دلیل درآمد کافی (۴٪) بوده است. (جدول شماره ۱)

در ارتباط با عواملی که باعث جذب افراد به این حرفه می‌شود. حس نودوستی بیشترین درصد (۷۷٪) و درآمد کافی (۲۳٪) کمترین درصد را به خود اختصاص دادند. (جدول شماره ۲)

از عواملی که باعث ابقای موارد پژوهش در این رشته شده است عامل رضایت معنوی بیشترین درصد (۸۶٪) و امکانات مادی و رفاهی کمترین درصد (۵۶٪) را دارا هستند. (جدول شماره ۳)

نتایج یافته‌ها در ارتباط با نظرات دانشجویان در مورد مشخصات و معیارهای حرفه ایده‌آل براساس نمودار یک نشان می‌دهد که کلیه معیارهای مربوط به حرفه ایده‌آل از نظر دانشجویان با میانگین بیش از (۸۰٪) مورد قبول آنان است. نظر دانشجویان در مورد معیارهای حرفه پرستاری این است که آنها حرفه خود را حرفه‌ای مورد نیاز همیشگی جامعه دانسته و به مهارت علمی و دانش و آگاهی نیاز دارند. کارشان استرس‌زا است و برای ادامه کار به وسایل و تکنولوژی پیشرفته نیاز دارند. برای تعیین تفاوت و بررسی مقایسه‌ای مشخصات حرفه پرستاری و حرفه ایده‌آل از نظر دانشجویان به ترتیب بین تعدادی از معیارها شامل حقوق و مزایا، احترام اجتماعی، قدرت تصمیم‌گیری، ثبات شغلی و قدرت طبیعی رهبری، سروکار داشتن با تکنولوژی، امکان تحقیق و پیشرفت، اختلاف معنی‌دار وجود داشت ($P < 0.05$). دو معیار در نظر گرفته شده یعنی مورد نیاز همیشگی مردم و جامعه، دانش و آگاهی در حرفه پرستاری و حرفه ایده‌آل مشترک بود.

□ بحث :

اکثریت دانشجویان پرستاری سال سوم و چهارم

منفی در مورد این حرفه را از اذهان عمومی برداشتم تا شاهد جذب بیشتر افراد جامعه به این حرفه پویا باشیم.

□ روش بررسی :

این پژوهش یک مطالعه توصیفی است و ضمن بررسی و توصیف نظرات دانشجویان نسبت به حرفه پرستاری و حرفه ایده‌آل به مقایسه تفاوت این نظرات در جامعه پژوهش می‌پردازد.

نمونه پژوهش ۱۰۰ نفر دانشجوی دختر و پسر رشته پرستاری شاغل به تحصیل در دانشکده پرستاری، مامایی دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی قزوین در سال ۱۳۷۶ هستند.

برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌ای شامل دو بخش استفاده شد، بخش اول حاوی ۱۵ سؤال مشتمل بر مشخصات دموگرافیک موارد پژوهش و همچنین ۳ سؤال بود. بخش دوم حاوی ۲۰ سؤال در مورد حرفه پرستاری و حرفه ایده‌آل با پاسخ‌های مقایسه‌ای سه درجه‌ای بود.

به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، جداول، فراوانی مطلق و نسبی) و استنباطی (آزمون t ، آزمون χ^2 و آزمون دقیق فیشر) استفاده گردید. اطلاعات بدست آمده به کامپیوتر داده شد و با استفاده از نرم افزار SPSS آنالیز گردید.

□ یافته‌ها :

در این پژوهش به منظور دستیابی به هدف و پاسخگویی به سؤالات پژوهش اطلاعات به صورت جداول آماری ارائه گردید. یافته‌ها حاکی از آن بودند که اکثریت واحدهای مورد پژوهش (۶۸٪) در گروه سنی ۲۴ - ۲۰ سال، مؤنث (۸۱٪)، شیعه (۹۵٪)، مجرد (۷۱٪)، ساکن قزوین (۵۶٪)، مادر خانه‌دار (۹۲٪)، پدر کارمند (۵۸٪)، تحصیلات ابتدایی مادر (۳۸٪)،

وجود ارزش‌هایی مثل هوش، منطق، مسئولیت، تعهد در یک پرستار عمیقاً در مراقبت وی از بیمار اثر دارد و با این خصوصیات نه تنها کار خود را خوب و متعهدانه انجام می‌دهد بلکه یک عامل تغییر، یک حرفه‌ای و یک شریک و همراه می‌شود.

بنابر این در بدو ورود به این رشته باید اخلاق این حرفه «اخلاق پرستاری» به صورت صحیح تدریس شود که تدریس درست اخلاق بسیار دشوار است و سپس تمامی نقش‌ها و مسئولیت‌های گسترده و وسیع پرستار تحصیل‌کرده آموزش داده شود. البته باید متذکر شد که آموزش به تنهایی کافی نیست و دانشجویان و پرستاران جهت ارائه کار خود به بهترین وجه علاوه بر آموزش نیازمند حمایت هستند. وجود قوانین و حمایت‌های مالی و ثبات آینده برای حفظ آنان بسیار حائز اهمیت است. باید عواملی که باعث تنیدگی در این افراد برای موفقیت ویژه حرفه‌شان می‌شود را پیدا نمود و رفع کرد. باید در آغاز دوره تحصیلی دانشجویان این حرفه تنیدگی و چگونگی پیشگیری و مقابله و تعدیل مؤثر آن به آنها آموخته شود و همچنین فرصت‌هایی به آنان داده شود تا در صورت رویارویی با مشکلات، با افراد متخصص در این زمینه به مذاکره بنشینند و راهنمایی‌های لازم را دریافت دارند. مسئولین آموزش و مدیران پرستاری برای جلوگیری از مشکل اصلی سیستم خدمات بهداشتی - درمانی باید پرستاران و دانشجویان پرستاری مجرب و با معلومات را مورد حمایت و تشویق قرار دهند تا جاذبه‌های این رشته بر جامعه مشخص و شرایط ابقای افراد در این حرفه حاصل شود.

بیش از (۸۰٪) نسبت به معیارهای مربوط به حرفه پرستاری بی‌نظر بوده‌اند. ۷۶٪ از دانشجویان نظر موافق نسبت به تمامی معیارهای تعیین شده حرفه ایده‌آل دارند. برای مقایسه میانگین امتیاز در مورد مشخصات دو حرفه (پرستاری و ایده‌آل) از آزمون t استفاده شد. نتایج حاکی از اختلاف معنی‌دار این دو میانگین با درصد اطمینان بالاتر از ۹۵٪ بود و نظرات دانشجویان در مورد حرفه پرستاری و حرفه ایده‌آل تفاوت داشت.

از آنجا که دانشجویان (موارد پژوهش) والاترین دلیل انتخاب حرفه خود را امکان خدمت به جامعه‌شان و با اهمیت‌ترین عامل جذب به این حرفه راه حس نودوستی و خدمت به هموعان و بهترین عامل ابقاء در حرفه خویش را رضایت معنوی معرفی می‌نمایند و با توجه به موارد مشترک بین مشخصات تعیین شده بین حرفه پرستاری و حرفه ایده‌آل که همانا دانش و آگاهی و ارائه خدمت می‌باشد می‌توان در راه جذب و ابقای پرستاران به این حرفه تلاش نمود.

گورتز (۱۹۷۴) خاطر نشان کرده است تا زمانی که مسئولیت علمی به عنوان جزئی از سنت بشردوستانه پرستاری در نیاید نمی‌توان کیفیت پرستاری را اعتلا بخشید. بنابر این براساس یافته‌های پژوهش باید به علم و دانش و آگاهی که یکی از خصوصیات مشترک بین حرفه پرستاری و حرفه ایده‌آل است اهمیت داده شود. برخی از موضوعات و مشکلاتی که میان پرستاران و حرفه پرستاری ایجاد شده مربوط به درک مفهوم و عملکرد حرفه پرستاری است. بنابر این جای آن دارد که قبل از ورود به این حرفه ارزش‌های خاص آن برای دانشجویان مشخص شود. یک پرستار باید در جستجوی معنای حرفه خود باشد و ارزش‌های آن را درک کند البته ارزش‌های جامعه تغییر می‌کند و همراه با آن ارزش‌های پرستاری نیز تغییر می‌کند و هر نسل از پرستاران باید خود به کشف ارزش‌های نوین خویش پردازند و این حساسیت نسبت به تغییرات جامعه را از جمله قدرت‌های این حرفه به حساب آورند.

جدول ۱:

دلایل دانشجویان نسبت به انتخاب رشته پرستاری

نظرات دانشجویان		موافق		مخالف		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
دلایل انتخاب حرفه پرستاری							
۷۲	٪۷۲	۲۸	٪۲۸	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
امکان خدمت							
۶۴	٪۶۴	۳۶	٪۳۶	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
اخذ مدرک دانشگاهی							
۵۱	٪۵۱	۴۹	٪۴۹	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
امکان پیشرفت							
۴۲	٪۴۲	۵۸	٪۵۸	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
پذیرفته شدن در سایر رشته‌ها							
۲۳	٪۲۳	۷۷	٪۷۷	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
درآمد کافی							

جدول ۲:

نظرات دانشجویان نسبت به عوامل جذب افراد به حرفه پرستاری

نظرات دانشجویان		موافق		مخالف		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
عوامل جذب افراد به حرفه پرستاری							
۷۷	٪۷۷	۲۳	٪۲۳	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
حسن نوع دوستی							
۶۳	٪۶۳	۳۷	٪۳۷	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
ایفای نقش واقعی پرستار							
۵۹	٪۵۹	۴۱	٪۴۱	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
پذیرفته نشدن در سایر رشته‌ها							
۳۵	٪۳۵	۶۵	٪۶۵	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
اخذ مدرک							
۲۳	٪۲۳	۷۷	٪۷۷	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
درآمد کافی							

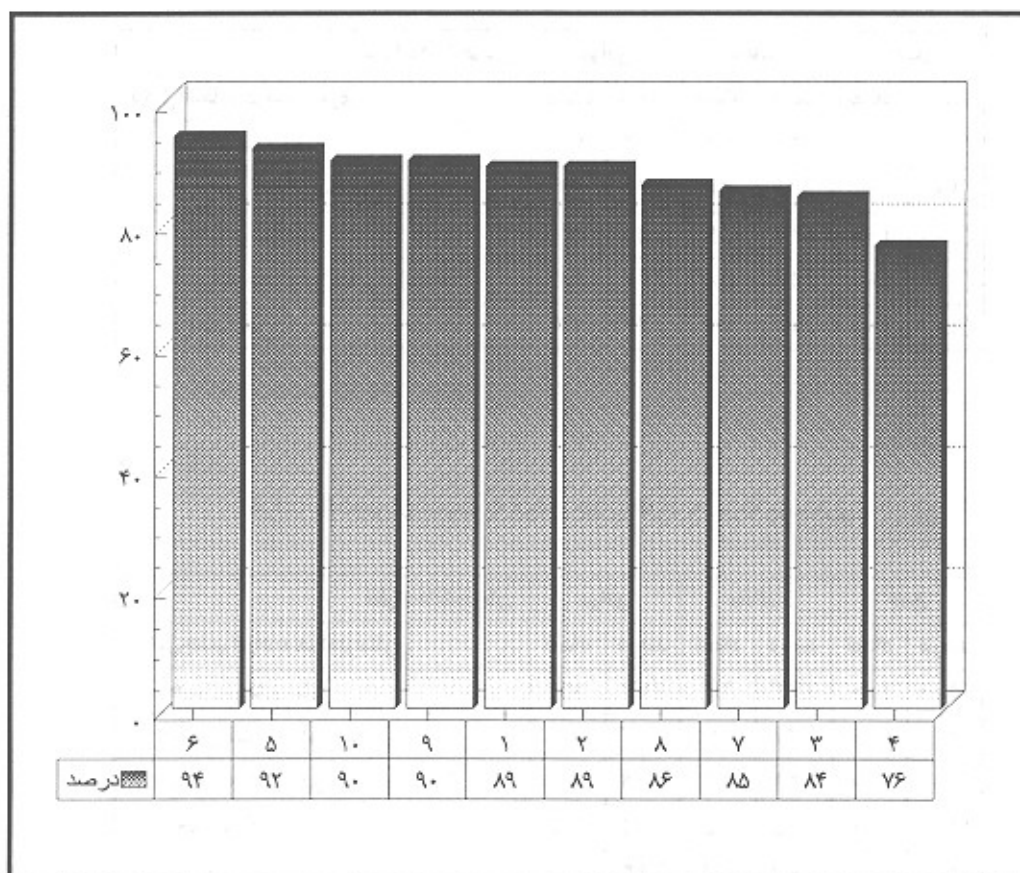
جدول ۳:

نظرات دانشجویان نسبت به عوامل ابقاء پرستار در حرفه خود

نظرات دانشجویان		موافق		مخالف		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
عوامل کنونی ابقاء پرستار در حرفه پرستاری							
۸۶	٪۸۶	۱۴	٪۱۴	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
رضایت معنوی							
۷۸	٪۷۸	۲۲	٪۲۲	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
اهمیت دادن به دانش پرستاری							
۶۷	٪۶۷	۳۳	٪۳۳	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
علاقه به حرفه							
۶۲	٪۶۲	۳۸	٪۳۸	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
ارزش اجتماعی							
۵۶	٪۵۶	۴۴	٪۴۴	۱۰۰	٪۱۰۰	۱۰۰	٪۱۰۰
امکانات مادی و رفاهی							

نمودار ۱:

نظرات دانشجویان نسبت به معیارهای تعیین شده حرفه ایده آل به ترتیب اولویت

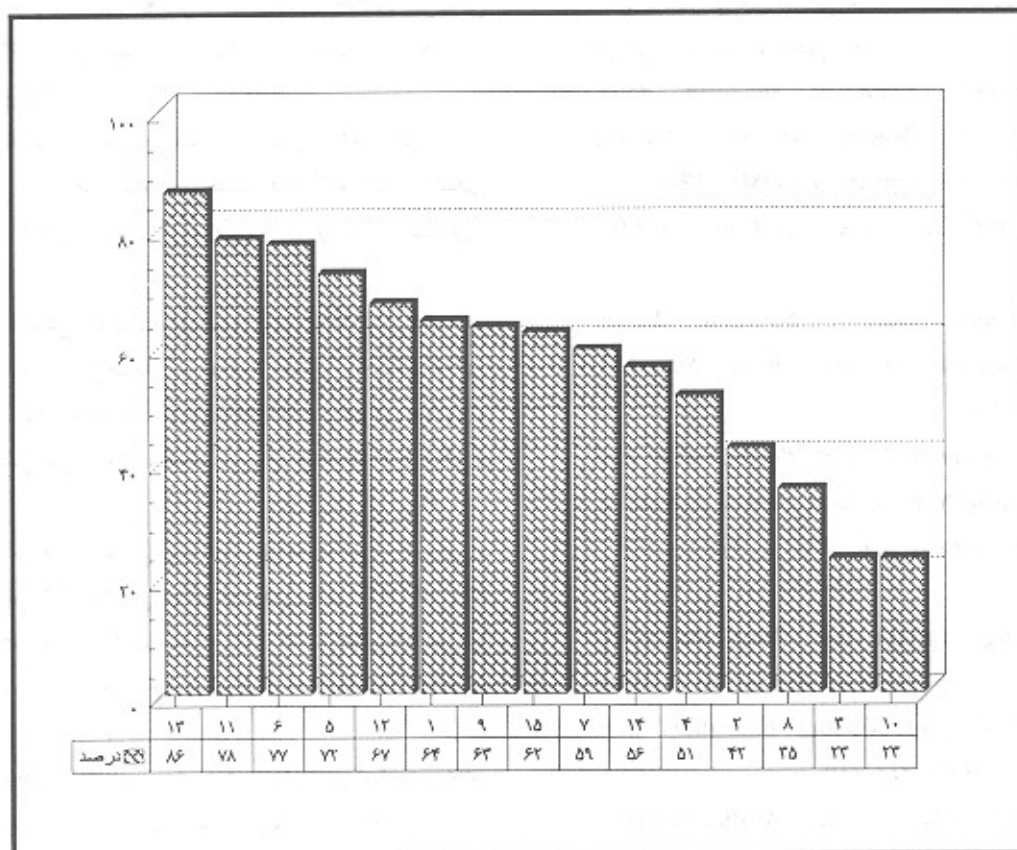

موارد تعیین شده جهت انتخاب حرفه ایده آل.

- ۱- امکان پیشرفت
- ۲- تکنولوژی
- ۳- تحقیق
- ۴- تصمیم‌گیری
- ۵- موقعیت اجتماعی
- ۶- دانش و آگاهی
- ۷- مورد نیاز اجتماع
- ۸- حقوق و مزایا
- ۹- ثبات شغلی
- ۱۰- قدرت مدیریت و رهبری.

نمودار ۲:

نظرات دانشجویان نسبت به انتخاب رشته پرستاری، عوامل جذب افراد به این رشته و ابقای پرستار در حرفه خود به ترتیب اولویت

۱- اخذ مدرک دانشگاهی	۹- ابقای نقش واقعی پرستار تحصیلکرده
۲- پذیرفته شدن در سایر رشته‌ها	۱۰- درآمد کافی
۳- درآمد کافی	۱۱- اهمیت دادن به دانش و مهارت پرستاری
۴- امکان پیشرفت	۱۲- علاقه به حرفه
۵- امکان خدمت	۱۳- رضایت معنوی
۶- حس نوع دوستی	۱۴- امکانات مادی و رفاهی
۷- اخذ مدرک	۱۵- نام مناسب
۸- پذیرفته شدن در سایر رشته‌ها	

□ مراجع :

- ۱ - اف. پولیت ، دنیس. اصول و روش های تحقیق در پرستاری بهداشت، علوم بالینی و علوم رفتاری ترجمه: سید داود حسینی نسب. ۱۳۷۴
 - ۲ - بلیغ ، ناصر. مجموعه کتاب های اخلاق پزشکی «اخلاق در پرستاری». مرکز اطلاعات و تحقیقات اخلاق پزشکی، ۱۳۷۳
 - ۳ - تایلور. اصول پرستاری تایلور «مفاهیم پرستاری بخش ۱» ترجمه گروه مترجمین دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، جلد ۱. تهران، نشر و تبلیغ بشری، ۱۳۷۵
 - ۴ - دوگاس. اصول مراقبت از بیمار «نگرشی جامع بر پرستاری»، ترجمه گروه مترجمین دانشکده های پرستاری - مامایی دانشگاه های تهران. تهران، معاونت پژوهشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۷۰
 - ۵ - سازمان جهانی بهداشت منطقه مدیترانه شرقی، گزارش ۱۴۱ اجلاس منطقه بحرین، غنا، ۱۳۷۳
 - ۶ - قاضی نژاد، محمدرضا. فشارهای روانی در پرستاران. سمپوزیوم استرس. ۳ - ۱ اسفند ماه ۱۳۶۸ صص ۷۵ - ۷۰
 - ۷ - محمد، کاظم. روش های آماری و شاخص های بهداشتی. ج ۱. تهران، ناشر: مؤلفین، ۱۳۶۹
 - ۸ - منطقی، فریده. بررسی عوامل مؤثر بر ترک حرفه پرستاری از دیدگاه پرستارانی که طی ده سال اخیر در تهران به ترک حرفه پرستاری مبادرت ورزیده اند. دانشکده پرستاری - مامایی، دانشگاه علوم پزشکی
- ایران، ۱۳۶۸
- ۹ - نشریه وزارت بهداشت - درمان و آموزش پزشکی، معاونت پژوهشی، دفتر بررسی و تحلیل اطلاعات آماری. آمار نیروی انسانی شاغل در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۶۸
 10. Brunners, Lillian S., suddarth, doris. *textbook of Medical-Surgical Nursing Philadelphia, J.B. Lippincott COMP. 1996*
 11. Kiger-AM. *J.adr Nurse. Oct 1994 ; 20 (4) : 679-86*
 12. Luckinan, Joan ; Serenson, Karen. *Medical-Surgical nursing. W.B. Saunders. company, 1993*
 13. May, Frederick E. etal. *Public values and beriefs toward Nursing as a career. Journal of Nursing Education Sep. 1991 ; Vol.1 ; PP : 303-31*
 14. Mendeg, Diama and louis, Margaret. *Colledge students image of Nursing as a career choice. Journal of Nursing Education. Sept 1991; 30 (1) PP : 311-319*
 15. Phipps, Wilma J. etal. *Medical-Surgical nursing : concepts and clinical practice. The C.V. Mosby COMP, 1991*
 16. Schneider. MB ; Friedman-SB ; Fisher-M. *J.Adolesc-Health Jan 1995 ; 16 (1) : 35-40*